

ПРОУЧВАНЕ НЕОБХОДИМОСТТА ОТ БЕЗПЛАТНИ ПРОФИЛАКТИЧНИ ПРЕГЛЕДИ ЗА РАК НА МАТОЧНАТА ШИЙКА

Мюжгян Сабри¹, Живка Маргосян², Иван Димитров²

¹РЗИ – Шумен, Дирекция „Надзор на заразните болести“,
Отдел „Противоепидемичен контрол“

²Катедра по здравни грижи, Медицински университет – Варна, Филиал Сливен

STUDY OF THE NEED FOR FREE PREVENTIVE EXAMINATIONS FOR CERVICAL CANCER

Myuzhgyan Sabri¹, Jivka Margossian², Ivan Dimitrov²

¹Regional Health Inspection - Shumen

²Department of Nursing, Sliven Affiliate, Medical University of Varna

РЕЗЮМЕ

Въведение: Най-добрата възможна профилактика на цервикалния карцином се състои от комбинация на профилактична HPV ваксинация и редовен цервикален гинекологичен скрининг.

Цел: Да се проучи необходимостта от безплатни профилактични прегледи за рак на маточната шийка и на тази основа да се дадат насоки за повишаване ефективността по отношение здравната култура при жените и възможността за годишни гинекологични прегледи като част от национална държавна и институционална политика по този проблем.

Материал и методи: Анкетирани са 120 жени, избрани на случаен принцип. Изследването е проведено в периода от 20 до 30 май 2018 г. в КОЦ гр. Шумен. В проучването са приложени анкетен метод (пряка, групова, анонимна анкета) анализ на литературни източници, документален метод. Данните са обработени чрез статистически и графичен анализ.

Резултати и обсъждане: Всички респонденти споделят, че безплатните прегледи биха довели до повишаване на профилактиката на рак на маточната шийка, защото най-рисковата група е групата между 30 и 50 г. Оказа се, че една част от анкетираниите са страдащи от злокачествено новообразуване на шийката на матката, които са преминали химиотерапия, лъчелечение и хормонотерапия – лечение, което е довело до тежки икономически последици във

ABSTRACT

Aim: The aim of this article is to investigate the need for free preventive examinations for cervical cancer.

Materials and Methods: A total of 120 women were randomly selected. The study was conducted in the period May 20-30, 2018 at the Complex Oncology Center - Shumen. The study used survey methods (direct, group, anonymous poll), literature analysis, documentary method. Data was processed by statistical and graphical analysis.

Results and Discussion: All respondents said that free examinations would increase cervical cancer prevention, because the most vulnerable age group is between 30 and 50 years. It turned out that some of the respondents were suffering from a malignant neoplasm of the cervix, and have undergone chemotherapy, radiotherapy, and hormone therapy. This was a treatment, which has led to severe economic consequences in the financial situation of the family, which in turn reduced the possibility of follow-up preventive examinations. Some of the respondents were of low health culture and were unaware of the importance of prevention and the risk of the disease. This is a disease that has more and more victims at a young age due to the low economic standard of living, health culture, and the need for preventive examinations in risk groups. Organized free examinations enable a large proportion of the low-income population to benefit from this kind of medical examination.

финансовото състояние на семейството, което от своя страна намалява възможността за последващи профилактични прегледи. Част от респондентите са с ниска здравна култура и не са наясно със значението на профилактиката и риска от заболяването. Организираните безплатни прегледи дават възможност на голяма част от населението в риск с нисък доход да се възползва от такъв вид преглед.

Заклучение: Огромна е нуждата в областта от безплатни профилактични прегледи, както и въвеждане на скринингови програми за навременно откриване на човешки папилома вирус (HPV).

Ключови думи: рак на маточната шийка, профилактика, безплатни прегледи

ВЪВЕДЕНИЕ

Ракът на маточната шийка е едно от трите най-чести злокачествени заболявания при жените, като годишно у нас се диагностицират над 1000 нови случая и умират около 200-300 жени. Заболяването се причинява от HPV вирус, като заболяването се среща по-често при млади жени, голяма част от които не са раждали. Освен възрастта допълнителни рискови фактори са ранно начало на половия живот, честа смяна на сексуални партньори, полово предавани болести, отслабен имунитет. Единственият начин за ранното откриване на карцинома остават ежегодните профилактични прегледи. Трябва да се знае, че с ранно диагностициране на заболяването пациентката може да бъде напълно излекувана.

Ракът на маточната шийка се диагностицира чрез профилактични прегледи и при реализиране на национална скрининг програма. Основните диагностични способности за преглед и откриване на рак на маточната шийка са няколко. Най-често прилаган преглед е клиничният. Той се извършва от лекар специалист – гинеколог. Клиничният преглед е само ориентируващ метод, от цитонамазката може да се предположи с голяма вероятност наличието на неопластичен процес. Когато от цитонамазката се предполага карцином, задължително се прави биопсия със сепарирано абразиво. При карцином ин ситу се прави конизация, в операционната се изрязва конус от маточната шийка. При микроинвазивен или инвазивен карцином се прави радикална хистеректомия, отстраняват се матката с аднексите и се прави обширна лимфна дисекция.

Keywords: cervical cancer, prophylaxis, free examinations

Основните образни методи са: ехографско изследване и специализирано колпоскопско изследване. Диагностицирането на предраковите изменения и тяхното лечение е бързо, безболезнено и финансово достъпно. Във всеки гинекологичен кабинет се работи по опортюнистичния скрининг, всеки гинекологичен преглед е същевременно и онкопрофилактичен, което означава, че на всяка жена, независимо от повода на посещението при гинеколог, се взима профилактично цитонамазка. Оптималният период на профилактични цитонамазки е 6-12 месеца. В България са разрешени за приложение и двете HPV ваксини: Cervarix и Silgard/Gardasil. Предназначени са за момичета и жени между 9 и 26 години, защото ваксината работи, ако е приложена преди инфекцията, т.е. целта е ваксинацията да се извършва преди началото на половия живот. Презервативите също осигуряват известна защита против рак на маточната шийка, против различните полово преносими болести, в това число СПИН и хламидиаза, които увеличават вероятността от развитие на рак на маточната шийка. Презервативите могат да бъдат полезни в предотвратяването на предракови промени в маточната шийка. Контактът със сперма увеличава риска от предракови промени и употребата на презервативи спомага за намаляване на тези промени и за изчистване на HPV. Канцерогените в тютюна увеличават риска от рак на маточната шийка. Профилактиката се състои в ежегодното осъществяване на профилактичен гинекологичен преглед, ПАП тест — вземане на цитонамазка задължително с четчица, а не с тампон за микро-

биологично изследване. Цитонамазката задължително се изследва от патолог.

ЦЕЛ

Да се проучи необходимостта от безплатни прегледи за профилактика на рак на маточната шийка сред населението в област Шумен. На тази основа да се дадат насоки за повишаване ефективността по отношение здравната култура при жените и възможността за годишни гинекологични прегледи като част от национална държавна и институционална политика по този проблем.

МАТЕРИАЛИ И МЕТОДИ

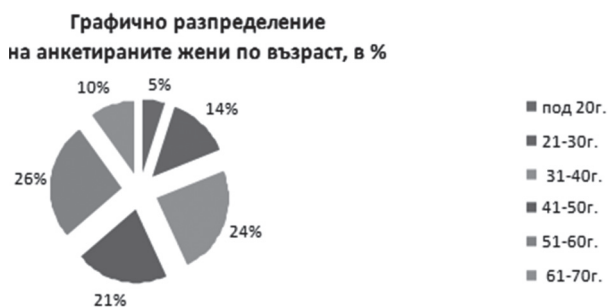
Анкетираните са 120 жени (пациенти, придружители, посетители, персонал), избрани на случаен принцип в града и областта, в периода от 20 до 30 май 2018 г.

Използвани са анкетен метод, анализ на литературни източници и документален метод. Данните са обработени чрез статистически и графичен анализ.

РЕЗУЛТАТИ И ОБСЪЖДАНЕ

От анкетираните пациенти най-голяма е групата на 51-60-годишни (26%), 31-40-годишни (24%). Следват групите на 41-50-годишни (21%), 21-30-годишни (14%), групата на 61-70-годишни (10%) и под 20 години (5%) (Фиг. 1).

Най-голям процент от анкетираните жени са със средно образование (53%). С висше образование са 38%. Най-малък е делът на жените с основно образование (10%) (Фиг. 2).

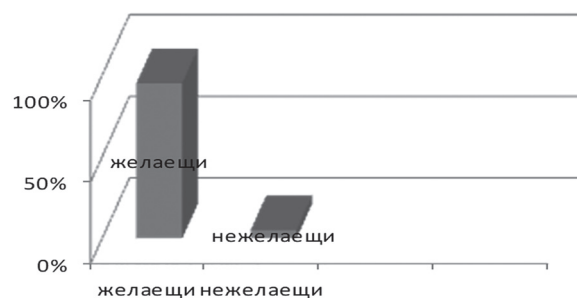
Фиг. 1. Процентно разпределение на анкетираните жени по възраст

Фиг. 2. Процентно разпределение на анкетираните жени по образование

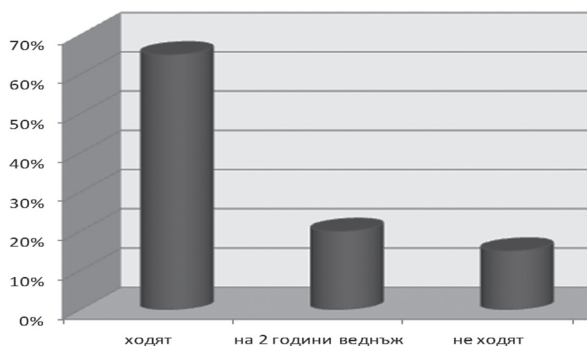
На въпроса: „Бихте ли посетили безплатен профилактичен преглед?“ близо 95% от анкетираните жени отговарят положително, което пряко отговаря на въпроса за необходимостта от такава профилактика.

Акцентът трябва да бъде поставен върху информираността на жените относно същността на заболяването, рискови фактори, причината за развитие, видове профилактики, диагностика и лечение. Всяка информирана жена ще осъзнае важността на този гинекологичен преглед, който е своевременна превенция в борбата с коварното заболяване – рак на маточната шийка (Фиг. 3).

Фиг. 3. Процентно разпределение на отговорите на анкетираните жени, желаещи безплатен профилактичен преглед

На въпроса „Ходите ли на профилактични прегледи?“ 65% от анкетираните жени отговарят положително, защото имат проблеми. Същият процент го правят всяка година, 20% веднъж на две години, а 15% не ходят на профилактични прегледи. Вероятно причината е финансова, тъй като те са информирани за заболяването и познават рисковите фактори (Фиг. 4).

Фиг. 4. Процентно разпределение на отговорите на анкетираните жени относно извършване на профилактичен преглед

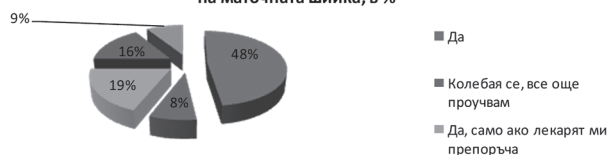
Висок е делът на жените, имащи желание да си направят ваксина за първична профилактика за рак на маточната шийка – 65%, стига да имат финансовата възможност за това, а 35% от анке-

тираните не биха си направили, което показва ниска здравна култура сред младите жени.

Интересно е разпределението на отговорите на въпроса: „Ако имате дъщеря, бихте ли й направили ваксина за първична профилактика?“. Почти половината от анкетираните жени, 48%, категорично биха ваксинирали дъщерите си срещу рак на маточната шийка, 9% не биха ги ваксинирали, а 8% не са решили.

Вниманието ни трябва да бъде насочено към повишаване на дела на жените, които ще ваксинират дъщерите си, за да може да се ограничи броят на заболелите млади момичета. Това би могло да се случи чрез масовото информиране на жените – както майките, така и младите момичета, тяхното образование в насоката за превенция и превантивна профилактика чрез ваксинация, за евентуално последващ риск от предаване на инфекции и други заболявания, предавани по полов път, които са един от основните рискови фактори за заболяването рак на маточната шийка (Фиг. 5).

Графично разпределение на отговорите на анкетираните жени, относно това дали биха ваксинирали дъщерите си срещу рак на маточната шийка, в %

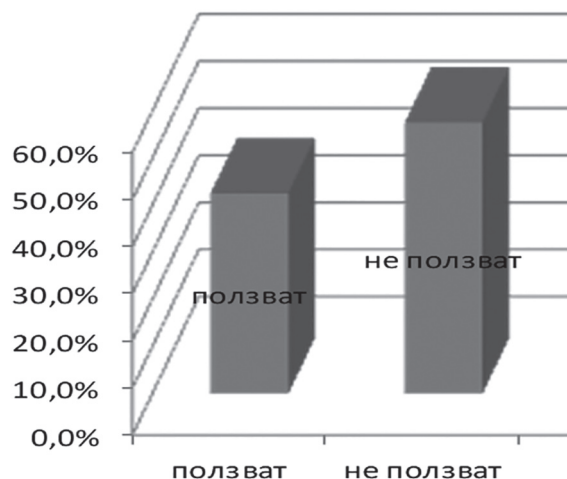

Фиг. 5. Процентно разпределение на отговорите на анкетираните жени относно това дали биха ваксинирали дъщерите си срещу рак на маточната шийка

В анкетата имаше и въпрос: „Ползвате ли презерватив при полов контакт?“. Данните за ефективността на презервативите са доказани. Те предпазват от генитални брадавици, фактори, спомагащи за рака на маточната шийка, както и от човешкия папилома вирус, който е най-често срещаният полово предаван вирус и причина за рак на маточната шийка. Оказа се, че 42,5% ползват презерватив при полов контакт. По-висок е процентът на анкетираните жени, които не ползват – 57,5%.

Вероятно жените, които водят полов живот с постоянен партньор, не ползват презервативи, което не е сигурна защита, тъй като техният партньор може да е преносител на човешки папилома вирус. По-важното за превенцията е, че тези, които често сменят партньорите си, задължително трябва да ползват презерватив (Фиг. 6).

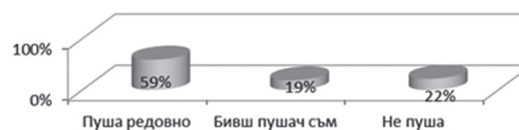
Обезпокояващ е фактът, че жените-пушачи от направената анкета са два пъти повече в срав-

Фиг. 6. Процентно разпределение на отговорите на анкетираните жени на въпроса дали ползват презерватив

нение с непушачите. 59% от жените пушат редовно, което води не само до увеличаване от риска на рак на маточната шийка, но и от много други злокачествени заболявания (Фиг. 7).

Графично разпределение на отговорите на анкетираните жени, относно това дали пушат, в %

Фиг. 7. Процентно разпределение на отговорите на анкетираните жени на въпроса дали пушат

ИЗВОДИ

Скринингът остава единственият начин ракът на маточната шийка да бъде открит в начален, прогностично добър стадий. В България, според статистиката на Националния раков регистър, 25% от новооткритите карциноми са в напреднал, трети и четвърти стадий. Това води след себе си много скъпо лечение и лечение с недобър край. Съвременното българско общество трябва да насочи усилията си в по-голяма обхватност на населението, чрез включване на повече болници и медийна информираност от страна на организаторите, в борбата срещу рака на шийката на матката. Защото информираността и високата здравна култура за различни нива на профилактиката дават възможност за пълно излекуване, което от своя страна би довело до намаляване на болничните разходи за лечение. Страната ни е на едно от последните места в борбата със социално-значимите заболявания. За да подобрим мястото в тази класация, трябва да се извършват и

реализират програми и мероприятия, като „Европейската седмица за профилактика на рака на шийката на матката“. Програмата заплаща имунизацията срещу заболяването с публични средства. В тази насока в нашата страна е реализиран мащабен проект - „Спри и се прегледай“, реализиран с финансовата подкрепа на оперативната програма „Развитие на човешките ресурси“, съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз, който включва безплатен скринингов преглед за рак на маточната шийка.

Над 120 лечебни заведения от страната са сключили договори и прегледват по този проект.

В СБАЛОЗ „Д-р Марко Марков“ - гр. Варна всяка година през месец март за Деня на жената се провежда безплатна профилактична програма за рак на гърдата, рак на маточната шийка и на дебелото черво.

Вече има практика в големите областни центрове да се провеждат периодични безплатни профилактични прегледи за рак на маточната шийка. Тези добри практики трябва да продължат, да станат още по-масови, за да обхванат и по-малките населени места.

ПРЕПОРЪКИ

1. Да се въведат скринингови програми за навременно откриване на човешки папилома вирус (HPV).
2. Да се осигурят достъпни цитологични тестове за откриване на HPV.
3. Да се открият достатъчно звена за изследването на HPV инфекция.
4. Да се провеждат редовни гинекологични прегледи и профилактични мероприятия и ваксинации.
5. Да се води точна статистика на заболелите, въз основа на разнообразни характеристики, като рискови фактори (тютюнопушене, алкохол, наркотици), демографски фактори, образование и други.
6. Да се провеждат кампании за увеличаване нивото на информираност сред населението за проблеми като този, както и повишаване ниската сексуална култура сред младите жени.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Няма нищо по-ценно от здравето! Отговорност на политиците и на всички, които имат отношение и ангажимент към здравето, особено това на децата и младите хора, е да го обсъждат и

не само да го обсъждат, но да прилагат политики именно за превенция и профилактика.

Профилактичните ваксини срещу рак на маточната шийка са най-новото постижение на съвременната медицина в контрола на раковите заболявания чрез средствата на ваксина-профилактиката.

Профилактичните прегледи, ваксинацията и практикуването на безопасен секс са най-сигурният начин да се предпазим от заразяване с HPV, основен причинител на рак на маточната шийка при жените. Възниква въпросът за възможността за осъществяване на тези профилактични прегледи. За онази възможност, осигуряваща достъпа до този тип прегледи, а именно финансовата. Предвид социално-икономическата обстановка в страната ни и средният стандарт на българската жена, този преглед се оказва неспособен за значителна част от жените, съдейки от резултатите на направеното проучване, т.е. достъпът до профилактични прегледи е ограничен. Това налага необходимостта от премахването на ограничението, т.е. осигуряването на безплатни профилактични гинекологични прегледи за рак на шийката на матката при жената.

Когато една жена е информирана каква е причината за заболяването рак на маточната шийка, какви са рисковите фактори, какъв е методът за превенция, какви са средствата за профилактика, и тези средства за профилактика се окажат достъпни, в масовия случай същата тази жена би предприела нужните действия за опазване на здравето и живота си.

ЛИТЕРАТУРА

1. Василев Б. Предракови изменения на маточната шийка. София: Медицина и физкултура; 1963, 112.
2. Златков В. Проучване на епитела на маточната шийка при жени с начална бременност. София, 1995, 205.
3. Златков В, Костова П, Черноземски И, Горчев Г. Профилактика, скрининг и ваксини при предрака и рака на маточната шийка. София: Бълг. ИК, 2006, 149.
4. Карагъзов И. Колпоскопски и хистологично атипичен епител на маточната шийка при жени под 26 годишна възраст. София, 1988, 276.

5. Касабова М. Морфометрични и спектрофотометрични проучвания на ядрената ДНК и РНК при процеса на малигнизация в епитела на маточната шийка. София, 1985, 129.